

Křesťanská manželství a církevní rozvody

<http://www.christnet.cz/magazin/clanek.asp?clanek=3707>

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.

Dobrý den, pane doktore,

dík za odpověď. Ráda bych ještě znala Váš na názor na jednu věc. Uvádíte, že žena má zvážit rozvod s jedinou výjimkou, jedná-li se o násilníka, těžkého alkoholika či drogově závislého. Souhlasím, ale podle Bible ovšem, je jediným možným důvodem k rozvodu nevěra /cizoložství, chcete-li/.

Jste křesťan, neměl byste tedy postupovat dle biblických rad?

Dík. N. N.

Vážená paní N. N.,

pokusím se Vám to vysvětlit.

Odluka versus rozvod

Z hlediska církevní morálky je třeba terminologicky lišit mezi odlukou a rozvodem. Rozvod je zrušení manželství. Odluka je zachování manželství s tím, že partneři se fyzicky nestýkají (podle míry odloučení se hovoří o odluce od stolu, od lože), ale manželé jsou svým manželským slibem dále blokováni v navázání nového manželství. V běžné, civilní řeči se tyto dva termíny nerozlišují, protože v praxi dost často oba znamenají totéž - osamělý člověk to dlouho nevydrží a časem se zamiluje se vším, co k tomu patří.

Jinými slovy, pokud žijete s těžkým alkoholikem a jste věřící žena, pak byste měla zvážit odluku od něho, protože je to nemocný člověk, který tak jako tak zničí celou rodinu. Je to úplně stejné jako u tonoucího manžela - jakkoli ho milujete, tak byste neměla skákat do vody a se svými padesáti kilo se snažit zachránit stokilového chlapa, který okolo sebe mlátí rukama. Tak se akorát utopíte oba. Máte-li dostatek sil na respektování křesťanské morálky, tak byste ale neměla vstupovat do jiného vztahu. Odluka ano, rozvod ne.

Subjektivní nemožnost a pohoršení

Problém je v tzv. subjektivní nemožnosti. Není těžké pochopit, co to je, pokud znáte termín objektivní nemožnost. To je případ třeba bezrukého, který objektivně nemůže sundat hmoždíř z kredence. Subjektivní nemožnost je případ kuřáka, který říká: "Já jsem přesvědčen, že nemám sílu na to přestat s kouřením, i když připouštím, že existují lidé, kteří tuto sílu v sobě našli." Pro jeho tvrzení nejsou žádné objektivní důvody, pouze jeho subjektivní svědectví o své neschopnosti přestat kouřit. V případě odluky jsou lidé se subjektivní nemožností ti, kteří nemají dostatek sil zůstat po zbytek života sami. Proto šli do manželství a ne do kláštera, aby se ze samoty nezbláznili.

V takovém případě se postupuje podle principu graduality (postupná cesta). Ten zachycuje podobenství o měších: "A nikdo nedává mladé víno do starých měchů; jinak mladé víno měchy roztrhne, samo vyteče a měchy se zničí." (Lk 5, 37). Podle Ježíše je tedy lépe v tvrdosti morálních nároků slevit, než riskovat ztrátu měchů i vína, tzn. morálky i lidí.

Tito lidé po odluce vstupují do nových vztahů. Když už rezignujeme na svátostnost nových svazků, přesto by tyto vztahy měly být co nejlepší - mělo by se co nejvíce usilovat o vztahy podobající se kvalitou soužití manželství. Tito lidé sice nechodí ke svátostem, leč měli by být církevním společenstvím přijímaní, protože ze svých omezených možností volí tu lepší cestu.

I když z hlediska pravidla menšího zla možná formálně nehřeší, přesto v praxi chodí místo k přijímání pouze pro požehnání s prstem na puse. Tato jejich oběť je na ochranu církve, aby se zabránilo pohoršení: "Koukejte na ně! To jsou celí křesťani - kážou vodu a pijou víno." Tedy potažmo i naplnění prosby z Otčenáše:

"Posvěť se jméno tvé."

Tedy podle principu graduality by se člověk měl vyhnout záplatování: Nepolezu do trvalého svazku, protože to bych nemohl ke zpovědi celá léta, tak raději budu střídat partnery a mezi tím se vždy vyzpovídám... Tato druhá varianta je horší než první, protože přicházíme nejen o "víno, ale i o měch".

Rozvod versus prohlášení o neplatnosti manželství

Když se nevěřící rozvádí, tak říká: Byli jsme třeba 25 let manželé, ale teď už nejsme. Jinými slovy manželství bylo, ale zaniklo (z důvodu ztráty souhlasné vůle). U pravoslavných se za důvod rozchodu někdy považuje i duchovní smrt jednoho z manželů, tj. toho, který je vinen rozpadem manželství^(*). V pozadí je křesťanské přesvědčení, že duchovní smrt je ekvivalentní, ba horší než fyzická smrt. Tedy byli jsme 25 manželé, ale manžel mi (duchovně) umřel, ergo jsem vdova. Jinými slovy manželství bylo, ale zaniklo z důvodu duchovní smrti jednoho z manželů.

Ano, s ateistickým řešením nemusíme souhlasit, ale má svou logiku. Se zdravým rozumem se mívá katolická praxe plošně prohlašovat manželství za od začátku neplatná, tzn. neexistující. To totiž v praxi znamená, že přijdeme k ženě a řekneme jí: *Tak, my jsme jako dospěli k závěru, že vy jste nikdy v manželství nežila. Možná jste si hrála na manželku a namlouvala si to, to jo, ale před Bohem jste byla x let jen konkubínou a vaše děti jsou všichni do jednoho nemanželští pancharti, protože v okamžiku svatby, kdy jste říkala "ano", tam byla ta či ona překážka. Ale neplačte, zpovídat se z toho nemusíte...* Jinými slovy - žádné manželství nikdy neexistovalo, nikdy nevzniklo a bylo od začátku neplatné, iluzorní.

Za tento absurdistán mohou církevní právníci, protože pro ně je "ano" jen bod v čase, kdy ho člověk vysloví před oltářem. Bohužel za to pokřívování morálky by nás Ježíš hnal z chrámu jako lichváře. To slavné manželské "Ano" není zachvěv molekul vzduchu v kostele (rozhodný bod), ale to je často mnoho let trvající chování, kde to ano se říká při tisících úkonech: Ano společnému bydlení, Ano společnému sexu, Ano společným akcím, Ano plození dětí a jejich výchově... Jestliže těmito skutky říkají manželé Ano svému svazku celá léta, pak to není vyřčené ano před oltářem, ale právě toto dlouholeté chování zakládá pravost a platnost manželství a následně i jeho nerozlučitelnost.

Často připomínám rozpadajícím se párům empirickou psychologickou zákonitost - při rozvodu, zejména když jsou ve hře děti, se rozvést mohou od toho hezkého, co je spojovalo, ale to zlé je bude svazovat často až do smrti. Například když má dítě promoci, tak každý sedí na druhém konci sálu. Když ale má dítě problém s drogami, tak oba rodiče stepují na policii a svorně kydají na sebe špínu, kdo prý za to může... Nepodařené vlastní manželství znamená nepodařený vlastní život a symbol tohoto zmaru je právě ex-partner. Tedy nepomíjející vztek na partnera je tedy nepomíjející vztek na sebe sama, na svůj zpackaný život. Odpustit expartnerovi znamená přijmout svůj život, který se odvíjí, jak jsme si nikdy nepředstavovali.

Jinými slovy jakmile zjistíme, že v katolickém manželství uzavřeném v kostele existovalo období, řekněme pěti let, kdy pár uspokojivě fungoval, pak není možno ho prohlásit za od začátku neplatné. To je často jasné pouhým pohledem na makroskopické ukazatele - 20 let manželství, průběžně čtyři vlastní děti, společný rekonstruovaný dům atd. To se nedá ničím okecat. Tedy z hlediska právnícké hantýrky je vhodnější nemluvit o rozhodném bodu v čase, ale je sledovat existenci "rozhodného období".

Možná by bylo možno i tuto logiku obrátit pro případy, kdy máme "rozhodné období rodinného života" bez verbálního ano v kostele. Obeznámený katolík by měl toto své chování, byť je to formálně konkubinát, považovat za zavazující vůči danému partnerovi a zakládající nerozlučitelnost svazku. Jak říká liška v Malém princovi: " Ale ty na ni nesmíš zapomenout. Stáváš se navždy zodpovědným za to, cos k sobě připoutal. Jsi

zodpovědný za svou vůli..." K tomu je třeba připomenout, že svátost manželství neuděluje kněz, ale tu si udělují navzájem snoubenci odevzdáním sama sebe druhému. Kněz je jen svědkem této události. Máme-li jistotu, že fakticky došlo k odevzdání, proč lpět na slovech? To je zbytečné jako žádat vlastnoruční podpis po zemřelém, že zemřel. I pro Ježíše byly činy víc než slova, viz podobenství o poslání synů na vinici (Mt 21, 31): 'Synu, jdi dnes pracovat na vinici!'

Samozřejmě připouštím, že u některých katolických manželství je možno uvažovat o zneplatnění. Tam je ale třeba dokázat, že to manželství nikdy nefungovalo. Například lidi se sice vezmou v kostele, ale pak se vztah rozpadne do půl roku, takže tam bez ohledu na sex je zjevné, že tito dva nikdy pořádně nefungovali ani jako partneři, ani jako manželé. V hodně mimořádných případech bych byl ochoten zamhouřit oči u těch případů, kdy se vztah rozpadl přesně ve chvíli, kdy přišlo první dítě, a kde evidentně jeden z nich není schopen či ochoten fungovat v zátěžových situacích s dětmi. Tento druh rodičovské impotence vnímám za horší než impotenci sexuální, která se jinak bere za dostatečný důvod pro zneplatnění manželství. Každý katolík by měl chápat, že neschopnost (duchovně) vychovat dítě je přeci horší než neschopnost ho fyzicky zplodit.

(*) Jen na okraj poznamenávám triviální fakt, že navrhovatel rozchodu není vždy vinný rozpadem vztahu. Například nedávno jsem viděl případ, kdy žena zakázala v zimě topit, nutila žít rodinu v 8 °C a museli vyjít s 500 Kč na měsíc, aby prý ušetřili... Když muž třeba ulomil kohoutek od vodovodu, byl dočasně vyhozen z bytu a musel spát několik dní v garáži. Asi uznáte, že tam není vinen rozpadem manželství muž, když už to nebyl schopen dál vydržet a byl vážným navrhovatelem rozchodu. Posoudit, o jaký případ se jedná, je pak samozřejmě úkolem církevního soudu, potažmo znaleckých posudků.

Duchovní smrt manžela

Osobně se mi nejvíce líbí pravoslavný pohled, ke kterému jsem dospěl vcelku nezávisle pozorováním případů, kdy se třeba žena okolo 45 let najednou zbláznila do astrologie, potažmo do astrologa a následně odplula do zamlžených krajin esoterických. Její muž, poctivý otec rodiny, mohl jen s děsem přihlížet, jak mu ženu bere nemoc zvaná totální zblbnutí. V těchto okamžicích jsem si říkal - jaký je rozdíl pro daného muže mezi rakovinou a totálním zblbnutím? Obě mu definitivně berou ženu. Prostě je vdovcem a měl by se tak chovat - úmrtí v rodině rovná se tři dny volna a pak rok vdovský čas... A co dál?

Možná v těchto případech, kdy vždy zbývá nějaká naděje na záchranu, bych ještě prohlásil danou ženu za duchovně nezvěstnou. Podobně jako když skončí válka a muži se vrací z fronty. Během prvního měsíce dorazí 80 % chlapů, pak se trouzí zbytek. Po půl roce jsou doma ve vesnici prakticky všichni živí. Jen Maruš obchází veterány a ptá se jich, zda neví, co se stalo s jejím Karlem. "Jo, viděl jsem ho v tři a čtyřicátém, ale pak už ne..." "Jo slyšel jsem, že bojoval tam či onde..." Ale nikdo ho neviděl mrtvého. Tak se Karel prohlásí za nezvěstného a čeká se. Rok, dva, pět. Za pět let soud prohlásí Karla za úředně mrtvého, i když jeho mrtvolu nikdo nedosvědčil. Od té doby je Maruš úředně vdovou a může se vdát. Tato dost dlouhá lhůta je kvůli tomu, aby se minimalizovala pravděpodobnost, že Maruš se po roce vdá, a pak po dvou letech se zjeví Karel mezi dveřmi. "Nazdar Kájo! Seznamte se, to je Pepa..."

Podobně bych postupoval i v případě podobných "totálních zblbnutí" v manželství - prostě bych dotyčnou prohlásil za duchovně nezvěstnou a po pěti letech za úředně duchovně mrtvou. Jak už jsem řekl, pro křesťany je duchovní smrt stejná, ba možná ještě závažnější než fyzická, tedy pokud by někdo byl prohlášen církevním soudem za "duchovně mrtvého", pak by to opravňovalo druhého partnera k novému sňatku třeba podle Pavlova pravidla: "Chce-li nevěřící odejít, ať odejde. Věřící nejsou v takových případech vázáni." (1Ko 7, 15)

Smilstvo není pouhá nevěra

Na závěr bych Vás rád upozornil na jednu nepřesnost. Píšete: "...podle Bible ovšem, je jediným možným důvodem k rozvodu nevěra (cizoložství, chcete-li)." Předpokládám, že máte na mysli tento citát:

"Pravím vám, kdo propustí svou manželku z jiného důvodu než pro smilstvo a vezme si jinou, cizoloží(n)." (n) var: kdo propustí svou manželku, mimo případ smilstva, uvádí ji do cizoložství; a kdo by se s propuštěnou oženil, cizoloží. (Mt 19:9 [Mt 5:32; L 16:18; 1K 7:10- 1K 7:11])

Tady není řeč o nevěře (v případě manželky o cizoložství) ale o smilstvu, a to jednoznačně, protože oba termíny jsou tam použity vedle sebe a v protikladu. Jinak by Ježíš použil dvakrát termín cizoložství: *Kdo propustí svou manželku z jiného důvodu než pro cizoložství a vezme si jinou, cizoloží.* To neudělal, tedy operuje se dvěma termíny se dvěma různými významy, které jeho posluchačům, na rozdíl od nás, byly jasné. Nikdo se ho totiž nezeptal, co je to "smilstvo". To všichni věděli. Všichni taky chápali, že takový čin se stává vcelku zřídka. Tedy muž, který chce vyměnit manželku, nemůže spoléhat na to, že jeho žena se jen tak dopustí smilstva, aby ji mohl propustit. (Proto též učedníci dospěli k závěru, že je lepší se neženit.)

V řeckém originále je slovo πορνεία (porneia), viz třeba freewarový program Davar (www.davar3.net). To slovo má mnoho významů, které by se daly zahrnout do jednoho významu - nedovolený sexuální styk. Tím aktem mohlo být smilstvo (pohlavní styk nesezdaných), krvesmilstvo (pohlavní styk příbuzných), homosexuální styk, styk se zvířaty atd.

Celý blízký východ je dodnes sexem mnohem víc posedlý než my v Evropě. Proto i pravidla, která jej řídí, jsou mnohem přísnější a z našeho pohledu krutější. Od kamenování nevěrných žen až po věšení homosexuálů. Tohoto kulturního významu bychom si měli být vědomi při interpretování slova smilstvo a trochu od něho odhlížet. Proto bych Vám nabídl jinou interpretaci než tuto doslovnou.

Občas se můžeme setkat s výrokem: "Žena vyskočila z okna a utrpěla zranění, která jsou neslučitelná se životem." Použijme sousloví "zranění neslučitelná se životem" a aplikujme ho na náš případ. Bible definuje manželství biologicky. Říká, že "muž přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem". Tělo znamená živé těleso, proto dnes bychom asi řekli spíše "stanou se jedním organismem". I tento organismus si žije tak dlouho, dokud se nedostane do stavu, který je neslučitelný s jeho životem. Tím může být fyzické úmrtí jedno z partnerů, tím může být i duchovní úmrtí jedno z partnerů. Duchovní smrt je to v tom případě, že dotyčný dělá takový čin (či spíše sérii činů), jehož následky jsou neslučitelné s životem toho organismu, kterému říkáme manželé.

Do těchto abstrakcí se pouštím proto, abychom si řekli, že v naší společnosti nevěra většinou je zranění, ale zpravidla ne takové, aby zabila manželství. To není předpokladaný fakt, ale odpozorovaný, empirický. Tedy nemohu s Vámi souhlasit, že se můžeme rozvést se svými partnery jen proto, že nám byli nevěrní. Dále chci říci, že existuje chování obvykle dlouhodobé, které není slučitelné s manželstvím, ale vůbec nemusí být sexuální. Například výše zmíněná, zřejmě nemocná žena, která nutí celou rodinu, aby v zimě netopili a žili při 8 °C. Nebo příklady, které zmiňujete vy - dlouhodobé domácí násilí, těžká drogová závislost ap.

Co myslíte, bral by dnes Ježíš, takové skutky za "smilstvo", které umožňují rozchod? Samozřejmě nevíme, ale já si myslím, že ano, neboť v takových případech se nedá realizovat vzájemné manželské odevzdání, manželé nemohou být jedním tělem.

Doufám, že vám to na "stručnou" vysvětlenou mého pohledu takto stačí. Já osobně mám dost. :-)
s úctou

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D. <http://www.klimes.us>

Na tento článek reagoval můj bývalý kolega Petr Kosinka. [Zde je má odpověď na jeho otázky, zejména specifikuji termín duchovní smrt partnera.](#)

Co je to duchovní smrt partnera?

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D. 2012 www.klimes.us

Petr Konsinka (dále PK) vznesl ve své reakci na můj předchozí článek o křesťanském manželství pár zajímavých otázek, které stojí za odpověď. Pro uvedení do problematiky doporučuji přečíst si můj [původní článek](#) i [reakci pana Kosinky](#). Ve zkratce, diskutovanou otázkou je, zda důvodem pro ukončení katolického manželství by mohla být i duchovní smrt jednoho z partnerů, čili faktický odpad od víry či jasné a dlouhodobé nerespektování požadavků vyplývajících z naší víry. Tedy nejen fyzická smrt, nebo prohlášení manželství za od začátku neplatné, jak je to tomu doposud zvykem.

(Jen zcela na okraj poznámku: Ano, pan Kosinka je můj bývalý kolega z práce, se kterým si v soukromí doufám nekonfliktně tykám, ale to je v této debatě nepodstatné.)

PK: Kdo by určoval, zda je druhý manžel už skutečně “duchovně mrtvý” nebo jen polomrtvý nebo v komatu?

Duchovní smrt by samozřejmě mohl konstatovat biskup, popřípadě ten, na koho by on tuto pravomoc delegoval. Předpokládám že především církevní soud, který by rozhodoval na základně několika jasně definovaných podmínek.

A) Soud by musel především určit, kdo je vinný rozpadem vztahu - jeden nebo oba. Každopádně soud by se též mohl sdržet výroku, nekonstatovat duchovní smrt ve vztahu, čili neurčovat vinu.

Vinný nemusí být vždy navrhovatel rozchodu, ale i ten, kdo ve vztahu nastavuje nelidské podmínky: Alkoholik, násilník, manipulátor ap. Dále není vždy vinný rozpadem vztahu ten, kdo na sebe formálně či psychicky vinu bere, kdo se hlásí k vině za rozpad vztahu. Naopak nositelé viny z psychologického pohledu (tzv. intrapunitivní osobnosti) většinou nebývají ti, kteří svým chováním vztahy rozbíjejí. Ten, kdo skutečně vztah rozbíjí, většinou přetlačuje vinu za rozpad vztahu na druhého partnera.

Zdůrazňuji slovo "většinou", protože určit, kdo nese vinu za rozpad vztahu, je pravda někdy velmi jednoduché, ale někdy naopak velmi složité, například u masochistických osobností, které vyprovokávají partnera do zuřivé bezmoci, kdy zhusta dochází k domácímu násilí. Jenže zdánlivá "oběť" tohoto násilí je de facto ten manipulující masochista. Cílem této manipulace je jednak morální vítězství "koukni se na sebe, jaký jsi násilnický ubožák", sebelítost "já jsem takový mlácený chudák" a uvolnění městnané tenze, tedy vyrovnání frustrace.

Určovat vinu je opravdu složitá úloha, kdy je třeba znát mnohem víc psychologii vztahů než v jiných oblastech práva. Proto by se zde měl soud interpretovat své pochyby tak, že nebude určovat vinu, když si není jist.

Každopádně určení viny je důležité, protože když by někdo byl shledán vinným rozpadem vztahu, tak by nemohl uzavřít další církevní sňatek po dobu života expartnera.

B) Nevinná strana však musí prokázat, že pro záchranu vztahu udělala vše, co bylo v jejích silách.

Třeba s těžkým alkoholikem se nedá dlouhodobě žít, ale strana, která usiluje o prohlášení duchovní smrti partnera, by musela prokázat, že dala partnerovi například po dobu pěti let od rozpadu manželství šanci, aby šel na protialkoholní léčení a pak se k rodině vrátil. Křesťan není ten, kdo se nechá od alkoholika či násilníka ubít sebe či vlastní děti, ale ten, kdo podobně jako Bůh dokáže odpustit, když jsou tam podmínky pro odpuštění.

Nevím, do jaké míry by bylo užitečné určovat stupně duchovní smrti - polomrtvý čili kóma, jak zmiňuje PK. To by mělo snad smysl jen z hlediska církevního soudu, že by mohl uložit vinnému, aby během roku či dvou udělal kroky k nápravě - třeba právě podstoupil léčbu v protialkoholní léčebně. Neuposlechnutí výzvy církevního soudu by se mohlo brát jako potvrzení duchovní smrti.

Já osobně raději než s termínem duchovní polosmrt, bych operoval s časovými lhůtami - *duchovně nezvěstný*, který jsem uváděl ve svém [článku](#). Prostě pokud je vztah rozbitý pět let, tak je zcela mizivá šance, že se ho podaří obnovit.

PK: Celá ta analogie s tělesnou smrtí má jeden, ale zato dost podstatný rozdíl: Pouze tělesná smrt je skutečně najisto nezměnitelná.

To je závažná námitka, proto doporučuji, abychom si poslechli sv. Pavla (1 Kr 7, 12-15): "Má-li někdo z bratří ženu nevěřící a ona je ochotna s ním zůstat, ať ji neopouští. A má-li žena muže nevěřícího a on je ochoten s ní zůstat, ať ho neopouští. Nevěřící muž je totiž posvěcen manželstvím s věřící ženou a nevěřící žena manželstvím s věřícím mužem, jinak by vaše děti byly nečisté; jsou však přece svaté! Chce-li nevěřící odejít, ať odejde. Věřící nejsou v takových případech vázáni. Bůh nás povolal k pokoji."

I v tomto případě mohl sv. Pavel uplatnit námitku pana Kosinky: "Dokud nevěřící partner tělesně neumře, je vždy jistá naděje, že se obrátí a ke své ženě vrátí." Ale sv. Pavel považuje tu věc za vyřízenou ne proto, že by byla nulová pravděpodobnost, ale že už s tím nemá cenu moc počítat, protože nevěřící, který navíc opouští svou rodinu - to je dvojnásobné potvrzení duchovní smrti.

Povšimněme si pozorně morálního argumentu sv. Pavla: "Jsme povoláni k pokoji." Jinými slovy morální maxima nemáme šponovat ad absurdum. To je tedy i moje odpověď panu Kosinkovi: Ano, logicky vzato má pravdu, ale u mizivých pravděpodobností nemá smysl šponovat morální pravidla ad absurdum - Bůh nás přeci povolal k pokoji.

Když věřící člověk vlastní vinou opouští rodinu a odmítá tento stav napravit, tak se chová stejně jako nevěřící, který opouští svou rodinu, ba u něho je to ještě závažnější. Buď je věřící jen formálně a nebere požadavky víry vážně, nebo je dlouhodobě ve stavu těžkého hříchu. Obé je dokladem duchovní smrti. Proto bych u duchovní smrti uplatnil toto pravidlo sv. Pavla: "Chce-li nevěřící (či duchovně mrtvý) odejít, ať odejde."

Je třeba zdůraznit, že žít a naplňovat ideály křesťanského manželství předpokládá, že tyto ideály budou v praxi realizovat oba partneři - bez ohledu na to, jestli jsou věřící nebo ne. I kráčet se dá, jen když člověk má k dispozici dvě jakžtakž funkční nohy. Jednonohý kráčet nemůže, ten jenom poskakuje. Jakmile jeden z partnerů přestane realizovat ideály křesťanského manželství, tak druhý partner to po nějakou dobu může překlenout jakýmsi "poskakováním". Pokud ale první partner vypoví službu dlouhodobě, znamená to konec manželství (konec "jednoho těla"). Při tom je zcela jedno, jestli selhávající partner je formálně věřící, pokřtěný či naopak nevěřící - přesně podle Kristovo slov (Mt 7, 21): "Ne každý, kdo mi říká 'Pane, Pane', vejde do království nebeského; ale ten, kdo činí vůli mého Otce v nebesích."

Prohlašování manželství za od začátku neplatné

Pan Kosinka se sice dušuje, že církevní soudy neprohlašují plošně manželství za neplodné. Ale sám uvádí, že v roce 2010 u Diecézního soudu v Brně bylo 20 manželských kauz z 37 prohlášeno za neplatné. To je 54 %. Jinými slovy, když si dnes dám v Brně žádost o zneplatnění manželství, tak si mohu hodit mincí, jestli mi soud dá za pravdu či ne. To už za pokus stojí, ne? Nemám po ruce církevní statistiky, ale zajímalo by mě, jak se toto procento mění s lety. Nedivil bych se, kdyby bylo mnohem horší než před pár lety. 54 % bez ohledu na absolutní čísla je na můj vkus hodně. Nechám na čtenáři, jestli to označí plošně zneplatňování či ne.

Ale s panem Kosinkou se snad shodneme na tom, že moderním církevním nešvarem je účelové zneplatňování bývalého manželství jen proto, že zrovna teď mám nový partnerský vztah a chci ho církevně legalizovat. Osobně bych tyto případy částečně eliminoval tím, že bych dal předem danou lhůtu třeba pěti let, kdy dotyčný musí dát k církevnímu soudu podnět o zneplatnění (popř. prohlášení za duchovně mrtvé) manželství a po pěti letech ho sám aktivně aktualizovat. Církevní soud by se pak zabýval jen těmi případy, které

byly v daném termínu řádně aktualizovány, tzn. ty, na které dotyční průběžně myslí a mají dlouhodobou potřebu je zneplatnit.

Osobně nemám rád církevní praxi u laicizace kněží, kdy jejich žádost leží ve Vatikánu nevyslyšena celá léta, jako by byli nesvéprávní. Proto u všech odkládacích lhůt i zde by mělo být jasné, na jak dlouho se projednání dané věci odkládá. Navíc u partnerských vztahů je pět let více než poločas rozpadu nereproduktivního vztahu (cca 3-4 roky), tedy dá se touto lhůtou překlenout unáhlené nevěry, krize středního věku a jiné partnerské excesy.

Pochopení pro konzervativní přístup

Když čtu knihy o raném středověku, tak si uvědomuji, jak urputný boj musela církev podstoupit, aby se prosadil koncept monogamního trvalého manželství. Ano, jenom prosazení tzv. veřejného manželství versus tajných sňatků, eliminování paralelních vztahů s konkubínami atd. stálo neuvěřitelné množství námahy. Proto když dnes prosazují koncept duchovní smrti u zániku manželství, snažím se jen o drobné kosmetické úpravy toho, co tu církev na tomto poli vykonala, aby zůstalo zachováno jádro toho, co považujeme za dobré a správné.

Důvod, proč se dnes hlásím k zastáncům určitých změn v koncepci manželství či odpůrců povinného celibátu, je jen pohled na realitu. Pokud nepřizpůsobíme praktické nároky na průměrného věřícího (podle pravidla "nalomenou třtinu nedolomíš"), pak zcela odnaučíme zejména mladé lidi zpovědní praxi a vyloučíme ze svátostného života mnoho lidí, kteří jsou v takové životní fázi, kdy se svým minulým životem, natož s bývalým expartnerem tak jako tak nejsou schopni nic udělat.

Ještě jednou bych připomněl argument sv. Pavla: "Bůh nás povolal k pokoji." I když máme dnes jen jednu hřivnu, tak ji teoreticky můžeme zakopat a pak vrátit Pánovi se slovy: "Tady ti vracíme, co jsme od tebe dostali - od povinného celibátu až po zneplatňování manželství." Ale víme, že i ve zlých dobách máme povinnost hřivnu rozmnožit i za cenu, že hřivnu dáme lichvářům. Pamatujme, že u Židů byla lichva zakázaná, zejména mezi nimi. Tedy Ježíš jasně říká, že když je zle, je možno rozumně slevit i z morálního maxima Zákona. Ježíš i sv. Pavel hlásají stejnou myšlenku. Měli bychom ji hlásat i my.